

ارائه راهکارهای برنامه ریزی مشارکتی در بافت های حاشیه ای با

رویکرد شهر سالم

(نمونه موردی: کوی نه دره مشهد)

زهرا پوررمضان^۱، مریم دانشور^{۲*}

دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد

اسلامی، مشهد، ایران، niloofarpourramezan@yahoo.com

استاد یار، گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، Maryam.daneshvar@yahoo.com

چکیده

پدیده حاشیه نشینی به مفهوم امروزی نخست در کشورهای صنعتی همراه با رشد شتابان شهرنشینی و افزایش میزان مهاجرت روستاییان به شهرها به وجود آمد و در کشورهای در حال توسعه نیز به دنبال برنامه های استعماری کشورهای صنعتی و نفوذ و اشاعه فرهنگ و تکنولوژی آنان در این کشورها شروع به رشد و توسعه نموده است. گسترش حاشیه نشینی و به دنبال آن مشکلات خاص آن بر خلاف اصول توسعه ی پایدار شهرها است. در این خصوص رویکرد شهر سالم ضمن ایجاد مشارکت مردمی در توسعه ی پایدار شهرها نقش مهمی ایفا میکند. هدف این پژوهش ارائه راهکارهای برنامه ریزی مشارکتی در بافت حاشیه با رویکرد شهر سالم می باشد. نمونه موردی، محدوده بافت حاشیه نه دره واقع در منطقه نه شهرداری مشهد می باشد. این تحقیق از نوع توصیفی تحلیلی است. روش های تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاعات نرم افزار spss، تحلیل های آماری T تک نمونه ای، همبستگی پیرسون است. تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۰۰ نفر از ساکنان اراضی نه دره است. بر مبنای یافته های پژوهش فقط معیار روابط همسایگی در حد مطلوبی قرار دارد. با توجه به آزمون همبستگی پیرسون دو مؤلفه شهر سالم و برنامه ریزی مشارکتی دارای همبستگی مثبت هستند. بر اساس مطالعات صورت گرفته می توان گفت که شاخص های شهر سالم در محدوده نه دره منطبق نیست و بافت حاشیه نه دره با راهکارهای برنامه ریزی مشارکتی می تواند به معیارهای شهر سالم دست یابد.

واژگان کلیدی: حاشیه نشینی، شهر سالم، برنامه ریزی مشارکتی، نه دره

۱-مقدمه

گسترش فیزیکی نابسامان و بی رویه شهرها یکی از مشکلات شهر و شهرنشینی جهان سوم در دوران معاصر می باشد؛ به طوری که طی فرآیندی مداوم محدوده های فیزیکی و فضاهای کالبدی شهر در جهات عمودی و افقی به لحاظ کمی و کیفی رشد می یابد و اگر این روند سریع و بی برنامه باشد به ترکیبی نامتناسب از فضاهای شهری مشکل زا خواهد انجامید. لذا یکی از علل شکل گیری این روند و همچنین یکی از مهمترین پیامدهای آن حاشیه نشینی شهری است. آمارهای موجود حکایت از آن دارد که قریب ۲۰ تا ۳۰ درصد ساکنین کلان شهرها در سکونتگاه های ناهنجار زندگی می کنند و دست به گریبان معضلات خاص مناطق حاشیه نشین می باشند.

به ساختمان و یا بخشی از شهر که در آن ویرانی، نارسایی عرضه خدمات درمانی، تراکم زیاد جمعیت در واحدهای مسکونی، فقدان آسایش لازم و خطرات ناشی از عوامل طبیعی، دیده شود، مناطق حاشیه نشین گفته می شود. این مناطق عموماً غیرقانونی هستند. غالباً خلق الساعه بوده و از مواد و مصالح مختلف ساخته شده اند و معمولاً به وسیله ی خود ساکنان احداث می شوند. فاقد خدمات شهری مانند راه آسفالت، برق و سیستم دفع فاضلاب هستند. توسعه ی آنها بدون برنامه ریزی و اغلب به صورت